higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SERTIFIKAAT (BEROEPSGERIG)

LEWENSVAARDIGHEDE EN REKENAARGELETTERDHEID

(Eerste vraestel)

NKR-VLAK 4

(7601064)

14 November 2024 (X-vraestel)
09:00–12:00

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

172Q1N2414

Kopiereg voorbehou

DEPARTEMENT VAN HOËR ONDERWYS EN OPLEIDING
REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

NASIONALE SERTIFIKAAT (BEROEPSGERIG)
LEWENSVAARDIGHEDE EN REKENAARGELETTERDHEID
NKR-VLAK 4
(Eerste vraestel)
TYD: 3 UUR
PUNTE: 150

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord al die vrae.
2. Lees al die vrae aandagtig deur.
3. Nommer die antwoorde volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
4. Gebruik slegs 'n swart of blou pen.
5. Skryf netjies en leesbaar.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

VRAAG 1

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1–1.10) in die ANTWOORDBOEK neer.

1.1 Bestuurders wil slim werknemers aanstel omdat ...

A hulle die hele tyd alleen wil werk.
B hulle lank neem om eenvoudige probleme op te los.
C hulle die vermoë om meer te leer demonstreer.
D hulle onbewus is van hul denkproses.

1.2 Watter EEN stelling beskryf die beste protokol na 'n onderhoud?

A Demonstreer gesindheid en gretigheid om te werk.
B Verloor kontak met die werwer.
C Kontak bestuurders voortdurend oor die pos.
D Bedank die onderhoudvoerder of paneel vir hul tyd.

1.3 Behoorlike … kan help om die koste van die grootmaak van 'n kind te bestuur.

A besparing
B geldwassery
C disinvestering
D onttrekkings

1.4 Bloedskenkers moet aan sekere … voldoen om bloed te skenk.

A afwykings
B kriteria
C abnormaliteite
D potensiaal

1.5 Een van die voorbeelde van goeie kiesersgedrag is …

A peuter met stembriewe.
B verdraagsaamheid teenoor diversiteit of verskillende politieke groepe.
C stry en baklei binne die stemlokaal.
D gebrek aan motivering om stemme uit te bring.

Kopiereg voorbehou

1.6 Watter EEN stelling beantwoord die onderhoudsvraag: 'Vertel ons van jou beste eienskappe'.

A Beskryf probleme in jou huidige werk.
B Beskryf jou naam, adres, kontakbesonderhede en gesondheidstatus.
C Gee 'n paar belangrike besonderhede oor jou persoonlikheid en vaardighede wat met die werk verband hou.
D Gee 'n gedetailleerde verduideliking van jou swakhede rakende die werk.

1.7 Die doel van die Wet op Basiese Diensvoorwaardes is …

A bevordering van ekonomiese ontwikkeling en sosiale geregtigheid.
B regulering van vakbonde.
C om gelykheid in die werkplek te bereik.
D om die reg om te staak te reguleer.

1.8 Om bloed te skenk, moet 'n mens...

A 'n hoërisiko-leefstyl hê.
B 'n minimum van 40 kg weeg.
C ongesondheid wees.
D tussen die ouderdom van 16 en 75 jaar oud wees.

1.9 Om oortyd te werk is …

A verpligtend en wetlik afdwingbaar.
B tussen werknemers en werkgewer onderhandel.
C deel van normale werk wat werkgewers aan werknemers opgedra het.
D bepaal deur werker se organisasie en verskaffers.

1.10 Litigasie beteken …

A om die saak op die rol te plaas.
B om skuldig te pleit in 'n geregshof.
C om regstappe te neem.
D die betaling van 'n boete wat deur 'n geregshof opgelê is.

(10 × 1) **[10]**

VRAAG 2

Kies 'n term uit KOLOM B wat by 'n beskrywing in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–L) langs die vraagnommer (2.1–2.10) in die ANTWOORDBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
2.1	Hou toesig oor die Verkiesingskommissie (UK) en die uitvoering van verkiesings	A	monitors
2.2	Is 'n verkiesing gehou om 'n vakante setel te vul	B	deur verkiesing
2.3	Neem verkiesings waar deur gevalle van verdagte praktyke aan te meld	C	veldtog
2.4	Word wetlik toegelaat om aan enige verkiesing in die land deel te neem	D	gemanipuleerde verkiesing
2.5	Pogings deur politieke partye om kiesersteun voor 'n verkiesing te wen	E	nasionale verkiesing
2.6	Dit vind elke vyf jaar plaas om die regering te verkies	F	verkiesingshof
2.7	Dit is verkeerd gemerk en word nie getel nie	G	geregistreerde partye
2.8	Raadslede word een keer elke vyf jaar verkies	H	bedorwe stembrief
2.9	Daar word soms na verkiesingsbedrog as manipulasie verwys	I	spesiale verkiesing
2.10	Maak stemming op 'n voorafbepaalde dag voor verkiesingsdag moontlik	J	plaaslike verkiesing
		K	gereelde verkiesing
		L	kandidaat

(10 × 1) **[10]**

VRAAG 3

Voltooi die volgende sinne deur slegs die ontbrekende woord of woorde langs die vraagnommer (3.1–3.5) in die ANTWOORDBOEK neer te skryf.

3.1 Onderhoudvoerders moet hulle .... gedra.

3.2 Monitering van die stemproses dra by tot … verkiesings.

3.3 Werkgewers wil … denkvaardighede hê.

3.4 Werkgewers het die verantwoordelikheid om alle vorme van diskriminasie en … rakende MIV/VIGS in die werkplek uit te skakel.

3.5 Kindermishandeling is enige vorm van mishandeling deur 'n … wat gewelddadig teenoor 'n kind is.

(5 × 1) **[5]**

Kopiereg voorbehou

VRAAG 4

Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is deur slegs 'Waar' of 'Onwaar' langs die vraagnommer (4.1–4.5) in die ANTWOORDBOEK te skryf. Gee EEN rede vir elke antwoord.

4.1 TB-behandeling duur 2 tot 6 maande.

4.2 Navorsing oor die maatskappy help kandidate om goed te vaar tydens 'n onderhoud.

4.3 Om 'n geldige bestuurslisensie te hê, verhoog indiensneembaarheid.

4.4 Werksoekers het veelvuldige vaardighede nodig.

4.5 ’n Vakbondverteenwoordiger word deur die bestuur aangestel om werkers te verteenwoordig.

(5 × 2) **[10]**

VRAAG 5

5.1 'n Dienskontrak of werkskontrak is 'n soort kontrak wat gebruik word om regte en verantwoordelikhede tussen partye toe te ken.

5.1.1 Noem TWEE partye wat 'n werkskontrak onderteken .

5.1.2 Noem TWEE items wat by 'n werkskontrak ingesluit moet word.

(2 × 2) (4)

5.2 'n Werkskontrak is 'n regsdokument.

5.2.1 Verduidelik kortliks wat bedoel word met die *skending ('violation') van 'n werkskontrak*.

5.2.2 Noem TWEE maniere waarop werknemers hul kontrakte kan skend.

5.2.3 Identifiseer TWEE strukture wat partye sal help om meningsverskille oor werkskontrakte op te los

(3 × 2) (6)

[10]

TOTAAL AFDELING A: 45

Kopiereg voorbehou

AFDELING B

VRAAG 6

Depressie is stil.

Enigeen kan 'n slagoffer van depressie word.

6.1 Depressie is 'n ernstige geestesversteuring.

6.1.1 Verduidelik kortliks wat *depressie* is. (2)

6.1.2 Beskryf DRIE maniere waarop stres en depressie verband hou. (3)

6.1.3 Gee TWEE redes waarom depressie 'n stil siekte genoem word. (2)

6.2 Enigiemand kan die slagoffer van depressie word.

6.2.1 Identifiseer VIER faktore wat kan veroorsaak dat mense die slagoffer van depressie word. (4)

6.2.2 Stel DRIE maniere voor waarop mense depressie kan bestuur. (3)

6.3 Depressie kan werksverhoudings negatief beïnvloed.

6.3.1 Noem die wetgewing wat veiligheid en gesondheid by die werk bevorder. (1)

6.3.2 Om depressiewe werknemers af te dank, is onbillike ontslag. Gee EEN rede waarom hierdie stelling as korrek beskou kan word. (1)

6.3.3 Verduidelik kortliks TWEE verantwoordelikhede van die werkgewers met betrekking tot werknemers wat aan depressie ly. (2)

6.3.4 Noem TWEE moontlike gevolge as werkgewers versuim om werknemers wat depressie ervaar, te ondersteun. (2)

[20]

VRAAG 7

Bestudeer die prent hier onder en beantwoord die vrae wat volg.

GEDULD IS 'N DEUG, EN ONGEDULD OP DIE PAD IS ROEKELOOS

Hoe gevaarlik is bestuurders se ongeduld?

Ongeduld kan elke aspek van 'n bestuurder se gewoontes beïnvloed. As 'n bestuurder jaag om iewers te wees, kan hy/sy vinniger ry. As 'n bestuurder geïrriteerd raak deur 'n stadige bestuurder voor hom/haar, kan hy/sy te naby ry of onwettig verbysteek. Padwoede, ook bekend as aggressiewe bestuur, is een van die ergste ongeduld-verwante bestuurdersgedrag. Een van die gevaarlikste gewoontes wat ongeduldige bestuurders ontwikkel, is spoed, wat ’n groot oorsaak van botsings in Suid-Afrika is.

7.1 7.1.1 Identifiseer TWEE slegte bestuursgewoontes wat ongeduldige bestuurders waarskynlik sal toon. (2)

7.1.2 Noem TWEE redes waarom bestuurders daarvan hou om te jaag. (2)

7.1.3 Beveel TWEE maniere aan waarop ander motoriste aggressiewe bestuur kan hanteer. (2)

7.1.4 Identifiseer TWEE verantwoordelikhede van bestuurders op Suid-Afrikaanse paaie. (2)

7.1.5 Identifiseer DRIE maniere waarop roekelose bestuur en ongeduld 'n impak het op oorlewendes van padongelukke. (3)

7.2 Een van die gevaarlikste gewoontes wat ongeduldige bestuurders ontwikkel, is spoed en dronkbestuur, wat groot oorsake van botsings in Suid-Afrika is.

7.2.1 Gee DRIE redes waarom padveiligheid 'n nasionale prioriteit in Suid-Afrika is.

7.2.2 Noem DRIE punte om die gevare van bestuur onder die invloed van alkohol (dronkbestuur) te verduidelik.

(2 × 3) (6)

7.3 Om maatskappyvoertuie ongeduldig en roekeloos te bestuur, bring werknemers in die moeilikheid.

7.3.1 Verduidelik wat kan gebeur as 'n werknemer kaartjies ontvang vir roekelose bestuur in 'n maatskappyvoertuig. (1)

7.3.2 Gee TWEE wenke vir studente wat in die toekoms maatskappyvoertuie sal bestuur. (2)

[20]

VRAAG 8

Bestudeer die prent hier onder en beantwoord die vrae wat volg.

8.1 Om vir 'n onderhoud te oefen, hou baie voordele in.

8.1.1 Stel TWEE maniere voor waarop 'n aansoeker vir 'n onderhoud kan voorberei. (2)

8.1.2 Gee EEN rede waarom 'n aansoeker sy of haar CV moet ken. (1)

8.1.3 Identifiseer EEN item uit die CV waaroor 'n onderhoudvoerder waarskynlik sal vra. (1)

8.1.4 Noem TWEE algemene foute wat aansoekers tydens onderhoude maak. (2)

8.1.5 Gee TWEE redes waarom dit belangrik is vir die aansoeker om 'n dankie-brief ná die onderhoud te stuur. (2)

8.2 Om reg aan te trek vir 'n onderhoud, is belangrik.

8.2.1 Verduidelik wat bedoel word met die uitdrukking *trek aan vir sukses*. (2)

8.2.2 Sê hoekom dit belangrik is vir 'n aansoeker om aan te trek vir sukses. (1)

8.2.3 Skryf VIER sinne wat maniere beskryf waarop vroue nie vir 'n werksonderhoud moet aantrek nie. (4)

Kopiereg voorbehou

8.3 Slegte stres en die aansoeker se gedrag sal waarskynlik 'n impak hê op die aansoeker se prestasie.

8.3.1 Noem hoe slegte stres 'n impak op onderhoudprestasie het. (1)

8.3.2 Stel DRIE maniere voor waarop 'n aansoeker selfvertroue tydens 'n onderhoud kan toon. (3)

8.3.3 Gee EEN stuk raad oor wat 'n aansoeker kan doen as die onderhoudvoerder onvanpas optree. (1)

[20]

TOTAAL AFDELING B: 60

AFDELING C

VRAAG 9

Bestudeer die inligting hier onder en beantwoord die vrae wat volg.

Aanlyn kieserregistrasie

Veldtog 2024

Soos wat die tyd vir die 2024 nasionale en provinsiale verkiesings aanstap, is dit belangrik dat 'n mens voorberei om te stem. Registrasie om te stem, was nog nooit so maklik nie! Jy kan dit nou aanlyn doen, enige tyd, enige plek, vanuit die gemak van jou eie huis.

JOU STEM, JOU KIESREG, JOU KRAG

Wanneer ons almal stem, kan ons 'n verskil in ons gemeenskappe maak. Kom ons maak saam seker dat elke verkiesbare Suid-Afrikaanse burger geregistreer is en gereed is om te stem in die 2024- nasionale en provinsiale verkiesings en alle toekomstige munisipale tussenverkiesings.

Ons praat met alle stemgeregtigde kiesers met hul eie internettoegang, diegene wat toegang daartoe kan kry deur familie of vriende, en diegene wat toegang by die werk het.

Ons het veral Suid-Afrika se ongeregistreerde jeug nodig om die oproep om te registreer te beantwoord. Statistieke Suid-Afrika (Stats SA) skat die stemgeregtigde bevolking op 60 miljoen mense in 2022, van wie meer as 14 miljoen jongmense van 15–29 jaar oud is.

9.1 Die jeug moet verstaan dat registrasie nodig is om tydens 'n verkiesing te stem.

9.1.1 Verduidelik wat jy onder *geregistreerde kieser* verstaan. (2)

9.1.2 Noem DRIE vereistes vir kiesersregistrasie. (3)

9.1.3 Ontleed VYF redes waarom die jeug nie gemotiveer is om te stem nie krities. (5)

9.1.4 Noem TWEE potensiële gevolge wat kan voorkom as die jeug versuim om te stem. (2)

9.1.5 Identifiseer VYF redes waarom die jeug moet stem. (5)

9.2 Die Onafhanklike Verkiesingskommissie (OVK) het 'n taak om tydens verkiesings uit te voer.

9.2.1 Verduidelik VIER pligte van die OVK.

9.2.2 Stel VIER maniere voor waarop die OVK die jeug kan motiveer om te stem.

(2 × 4) (8)

[25]

VRAAG 10

Hoe om jou kop skoon te maak voor die eksamen

Ons gaan almal angstig voel voor die eksamen. Dit is 'n menslike reaksie op die hantering van onsekerheid, stres en die druk om te presteer. Eksamen kan immers soos 'n groot probleem voel en kan selfs jou toekomsdrome en beroepskeuses beïnvloed. Met die eksamenseisoen wat voorlê, kom ons kyk dieper na hoe stres voel en hoe jy jou gedagtes kan skoonmaak.

10.1 Dit is nuttig om 'n skoon en verfrisde gees (‘mind’) tydens eksamens te hê.

10.1.1 Gee TWEE redes waarom studente 'n skoon en verfrisde gees tydens eksamens nodig het. (2)

10.1.2 Gee VIER stukke raad aan studente oor hoe om hul gedagtes te verfris voor eksamens. (4)

10.1.3 Identifiseer VYF eksamenfoute wat studente wat nie verfris is nie, waarskynlik sal maak. (5)

10.2 Stres kan 'n rede wees waarom studente dalk nie 'n verfrisde gees het nie.

10.2.1 Noem VYF stressors wat studente tydens eksamens kan teëkom. (5)

10.2.2 Skryf 'n paragraaf van VIER sinne wat die belangrikheid van leesinstruksies tydens eksamens beklemtoon. (4)
[20]

TOTAAL AFDELING C: 45
GROOT TOTAAL: 150

Kopiereg voorbehou